

GORENJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za Nemčijo 4 marke, za Ameriko 2 dolarja. Posamezne številke po 10 vin. — Na naročbe brez naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravnništvo je v hiši štev. 173. — Izdajatelj: Tiskovno društvo v Kranju. — Odgovorni urednik: Janko Florjančič. — Rokopisi naj se ne pošiljajo prepozno.

Izhaja vsak petek
: ob petih zvečer :

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četrt strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje za petletno vrsto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znatne popust. — Upravnistvu naj se blagovoljivo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Volitve na Goriškem.

Na Goriškem se bodo ta mesec vršile nove deželnozbornske volitve. Zanimivo pri teh volitvah je to, da si stojita tam nasproti dve katoliški stranki, od katerih je vsaka postavila svoje kandidate. Doslej je bila na Goriškem v politiki vedno merodajna beseda dr. Gregorčiča. Ta mož ima ne samo izreden političen talent, ampak razpolaga tudi z velikim osebnim vplivom. Tekom dolgih let svojega delovanja si je mož pridobil za Slovence na Goriškem brezdvomno velikih zaslug. Kakor na Kranjskem brez dr. Šušteršiča in dr. Kreka, tako lahko vprašamo: kaj bi bila Goriška, če ne bi bila imela tekom zadnjih par desetletij tako zmognega voditelja, kot je dr. Gregorčič?

Zadnjih par let so se jeli pojavljati glasovi, ki so bili z dr. Gregorčičevo politiko nezadovoljni. Marsikaj se mu je očitalo. Da ne skrbi dovolj za organizacijo stranke po deželi, to je bil eden očitek. Drugi, da je njegova politika premalo načelna.

Organizacija po izobraževalnih društvih je potrebna. Le potom društev je mogoče ljudstvo vzgojiti v zavedne pristaje in zatvoriti vrata, da se ne more med njim razširiti pogubni liberalizem. Ljudstvo samo je treba zainteresirati za dogodke v deželni politiki in sposobni med njimi morajo dobiti priliko, da sami sodelujejo pri političnem in gospodarskem delu v deželi. Tako se vzgaja naraščaj.

Dr. Gregorčiču so očitali, da stori premalo v tem smislu. Kazali so, kako se liberalizem vedno bolj širi med ljudstvom in proti polagoma izpodkopa tla S. L. S. na korist liberalcev in socialnih demokratov. Prepričani o tem so začeli ti mladi možje sami snovati društva in vsepovsod povdarjati temeljno razliko med liberalnim nazarjem in načeli, ki imajo voditi S. L. S. Bodimo odločni vsezkozi in radikalno izrujmo iz naše javnosti vsako polovičarstvo, ki se utegne čez kaj

časa obrniti proti nam samim! To je bil klic teh mladih. Začeli so izdajati „Novi čas“ in ustanovili tekom časa prav živahno delujočo izobraževalno organizacijo po deželi.

Če bi si bil dr. Gregorčič znal pridobiti te mlade, vnete delavce na kulturnem in političnem polju, tako da bi vsi složno delovali za učvrstitev in organiziranje naše stranke na Goriškem v boju proti liberalizmu in socialni demokraciji, bi se bila S. L. S. na Goriškem gotovo zelo okrepila. Žal, da do tega ni prišlo.

Mladi niso bili zadovoljni z dr. Gregorčičevo politiko v deželni hiši, dr. Gregorčiču pa se je zdelo menda delovanje mladih malo preradikalno. Od tod je vladala med obema strujama tiha antagonija. Ta se je povečala posebno, ko je dr. Gregorčič stopil v zvezo z laškimi liberalci. Naša stranka na Goriškem nima večine sama zase. Stopiti mora tedaj v zvezo ali z laškimi katoliki ali pa z laškimi liberalci. Dr. Gregorčič se je odločil za zvezo z laškimi liberalci. To so mu mladi strašno zamerili. Od tedaj so se nasprotja zelo poostriala.

Ne vemo, kaj je dr. Gregorčiča nagnilo, da je raje sklenil zvezo z laškimi liberalci kot s katoliško laško stranko, ki jo vodi prošt dr. Faidutti. Gotovo pa je, da je taka zveza nenormalna in v ljudstvu na Goriškem ni mogla najti tistega razumevanja, ki ga je pričakoval dr. Gregorčič. Za politično vzgojo pa je taka zveza več ali manj kvarljiva, kajti ljudem ne gre v glavo, kako je mogoče vladati v deželi s pomočjo stranke, katere načela veljajo doma za pogubna in škodljiva.

Mladi so to uvideli in z vso silo nastopili proti dr. Gregorčičevi zvezi z laškimi liberalci. To jim je bilo tem lažje, ker dr. Gregorčič s to zvezo ni dosegel posebnih uspehov. Odkar se je ta zveza sklenila, ni deželni zbor mogel več delovati. Dolgo že ni bilo nobene seje več in vlada je bila slednjič prisiljena razpisati nove volitve.

Te volitve se vrše v znamenju boja med dr. Gregorčičem in novo strujo. Nam je le napredek S. L. S. na Goriškem pred očmi, vse drugo je stranska stvar. Zato odkrito povedano ne želimo nobeni stranki poraza. Pač pa je nujno potreba, da se v goriškem delu S. L. S. položaj razjasni in razmere uredi tako, da bo v bodoče iz obeh struj izšla pomlajena Slovenska Ljudska Stranka, ki bo združevala dobre strani obeh struj k skupnemu delu za blagor goriškega dela slovenske domovine. Ne verjamemo, da bi za to bilo treba dr. Gregorčičeve glave. Goriška bi ga težko pogrešala. Še težje pa bi pogrešala S. L. S. mlade delavce, ki so, zasnovačji odločni pokret mlade struje, pokazali toliko agilnosti in delavne energije, za katero jim gre le čestitati.

Ob 50letnici Čitalnice v Kranju.

V Kranju bodo slavili ta teden petdesetletnico obstoja „Čitalnice“. Velikanske priprave so se vršile baje zadnji čas za to proslavo. Kar spravi skupaj Kranjska žlahta, vse je po koncu. Teden za tednom je „Sava“ vzpodbujala in boderila na delo ter opozarjala meščanstvo, da se pripravlja nekaj posebnega. Pred nekaj dnevi pa so nad ulico pred glavnim trgom z ene strani na drugo potegnili debelo vrv in nanjo obesili platneno rjuho s primernim napisom, da bo ja vsak vedel, da bodo 4., 5. in 6. julija, tri dni zaporedoma, v Kranju slavili 50letni obstoj Čitalnice.

Radovedni meščan pa se pri vseh teh pripravah malo zamisli in vpraša: Čemu pač slaviti 50letni obstoj Čitalnice? Čemu tako veselje? Čitalnica je pač društvo, ki ima neomejeno življenje in če je dočakala petdeset let, to vendar ni nič posebnega. Saj vsi vemo, kako težko je bilo njeno življenje zadnji čas in pri petdesetih letih, ko je navadno človek še trd in krepak, je kranjska Čitalnica shirala in opešala, tako da je že blizu konca.

PODLISTEK.

Resje in brezje.

Gorenjske novele. Piše J. Mohorov. (Dalje).

3. V mlinu.

Na desno ob mlinu se je odpirala soteska v gore. Temne navpične stene z razjedeno globeljo, ki po njej bobnijo peneči se valovi, da siče pena in megla v črne, z mahom pokrite stene. Na levo ob mlinu pa je ležalo rodovitno polje, solnčno in svetlo, in preko polja je šel pogled na planine. Otroci, ki so pogledali na desno, so bili trdno prepričani, da je soteska kakor očetov pogled temna in hladna. In kadar so se ozrli na levo, so mislili, da je solnčno polje kakor materina beseda, topla, prišrčna, ljubeznipolna. Tako so rastle deca, mej temo in solncem, senco in lučjo, mej strahom in ljubeznijo v pol lesenem, pol zidanem mlinu, štirje otroci: Janez, Jože, Minka in Tončka...

Pred tremi leti je bilo, da so stali pomladnega dne pred radovljiškim sodnikom trije kmetje. Eden je bil bogati in mladi gruntar Rabič, zapravljivec in veseljak, drugi je bil kajžar Guzelj, nič kaj prida mož na glasu, tretji je bil mlinar Virnik. Stvar je bila taka-le, da je trdil Rabič, da je posodil Virniku pred nekaj leti petsto goldinarjev in da mu je na tiho nedeljo preteklega leta vrnil Virnik dvestopetdeset goldinarjev. Virnik pa je trdil, da je vrnil vse in Guzelj je bil

pripravljen pričati, da bo res tako, kakor trdi Virnik.

„Gospod sodnik,“ je rekel Guzelj, „naj poslušajo. Pri Petrovski mu je dal, pri tisti mizi za pečjo, pa naj pravi Rabič, kar hoče, kar jaz povem, povem za res, naj mi le verjamejo, gospod sodnik. Rabič pa nič ne ve, ki je bil pijan.“

„O, dobro vem!“ je zaklical Rabič.

„Koga boš vedel?“ je ugovarjal Guzelj, „morda porečeš, da nisi bil pijan. Tako si bil pijan, da še Petrovske poznal nisi, pa si mislil da je Andrejčkovka. Le meni verjemi, Rabič!“

Mirno je pogledal sodnik Virnika in vprašal, da li vstraja na trditvi, da je izplačal Rabiča. Mirno je odvrnil mlinar, da vstraja.

„Priseže naj, oba naj prisežeta!“ je viknil Rabič.

„Saj tudi bova, gospod sodnik. Le brez skrbi bodi, Rabič, da ne bova!“ je pripomnil Guzelj.

Sodnik je ostro premotril može in nato vprašal Rabiča, počem da sodi, da je dobil dvestopetdeset goldinarjev.

„Gospod sodnik,“ je odgovoril Rabič, „kar sem v roci držal, tisto vem. Enega sem zmenjal še tisti večer, zjutraj pa sem jih imel še štiriindvajset. Petindvajset desetakov mi je pa dal.“

„Koliko ste mu jih dali?“ se je obrnil sodnik bliskovito k Virniku.

„Petindvajset pa še pet po petdeset.“

„In vi ste rekli, da jih je bilo šest po petdeset,“ se je obrnil sodnik k Guzelju.

„Koga, da sem to rekel? Nikoli nisem tega rekel!“ Sodnik očividno na pričo ni mnogo dal, morda jo je že poznal, morda celo vedel, da je mož zbog pijače neverstojen. Prikimal je z glavo in vprašal Virnika:

„Ali si upate priseči, da ste izplačali Rabiču vseh petsto?“

Virnik je odgovoril jasno:

„Zato pa sem tu!“

Sodnik je za hip pomišljal, nato vprašal:

„Vi imate družino?“

„Imam, gospod sodnik!“ Pri besedi „sodnik“ je možu rahlo zadrhtel glas in povsobil je pogled. Sodnik je ugibal, nato vprašal:

„Veste li, da je kriva prisega po postavi zločin?“

„Vse vem, gospod sodnik!“

„Je pravi!“ je velel sodnik, pozvonil. Vstopil je sodni sluga in molče našgal dvoje sveč ob razpelu. Na črnem lesu je viselo, ko sneg belo, koščeno telo Križanega. In tedaj je rekel sodnik:

„Ponovite moje besede!“

In Virnik je dvignil troje prstov svoje desne roke in slovesno prisegel, da je izplačal Rabiču dolžnih mu petsto goldinarjev.

Rabič je stal ob strani, bled in nemiren. Ko pa je sodnik upihnil sveči, je hipoma zardel in dejal:

„Gospod sodnik, če bosta ta dva čez tri leta —“

„Tiho!“ je velel sodnik, „opravili ste!“

Včasih je bilo drugače. Tedaj ko se je Čitalnica osnovala, je bila središče narodnega in družabnega življenja v Kranju. Bili so tedaj lepi časi. Kdor je bil narodnjak, bil je dobrodošel gost Čitalnice. O kakem klikarstvu tedaj ni bilo govora. Vsi so bili enaki. Kranjska žlahta tedaj še ni tako cvetela, kakor cvete danes.

Danes se je Čitalnica postarala. Iz narodne meščanske trdnjave je postala trdnjava kranjske žlahte. Njen program se je preuredil tako, kot je to bilo za žlahto najbolj prav. „Pred nekaj leti je bila Čitalnica „torišče samih plesov“ je pisal pred nekaj časa v „Danu“ neki dopisnik iz Kranja, ki je sam odločen naprednjak, a se mu gabijo razmere v sedanji Čitalnici. Mož pozna dobro kranjsko žlahto, zato je prav umestno, da si Kranjci te ali one stranke, ravno te dni pokličejo v spomin, kar piše ta mož dalje: „Čitalnica ni svetišče demokratizma. Naše dame, ta izraz naše napredne sentimentalnosti, ne trpe, da bi kakšen kmet ali meščan ali rokodelc vdihaval zrak njihovega kroga. Širši krogi so iz Čitalnice indirektno izključeni. V odbor Čitalnice volijo sicer vse mogoče ljudi, toda ta je popolnoma brez moči napram žlahti. Kdor ne pleše tako, kakor žvižga žlahta, ga ta onemogoči. Priprost meščan je v Čitalnici kot enakovreden družabnik nemogoč. Vse je tako urejeno, da preprosti meščan med „gospodo“ zaiti ne more.“

Taka je tedaj Čitalnica danes, ko praznuje petdesetletnico svojega obstoja. Mi smo nalašč navedli ob tej priliki mnenje liberalnega „Dana“ o Čitalnici v Kranju, da se nam ne bode očitalo, da gledamo prečrno in da je naša sodba pristranska. Kranjski liberalci se menda med seboj vsaj dobro poznajo!

In tako društvo naj sedaj slave vsi meščani in proslavljajo to priliko kot nekaj znamenit dogodek našega mesta! Kranjska žlahta se čuti mogočno! Najprej je meščanstvo odtujila Čitalnici in mu jo omrzila, danes pa vabi ta žlahta meščanstvo, naj slavi Čitalnico, češ da je to naroden praznik. Kdo se ne smeje? Meščani vedo, da vsa ta proslava petdesetletnice Čitalnice nima drugega namena, kakor postaviti zopet na noge Kranjsko žlahto, ki hoče utrditi svojo ogroženo komando nad meščanstvom in mu nasuti peska v oči s proslavo „na najširši demokratični podlagi.“ Zato bo velik del meščanstva zrl na to „proslavo“ petdesetletnega jubileja Čitalnice popolnoma apatično, češ: „Čitalnica je od žlahte. Pa naj jo še žlahta slavi. Priprosti meščan v tej družbi nima prostora.“

Eden iz mnogih.

Iz seje deželnega odbora kranjskega.

Dne 28. junija 1913. Da se prilagodi novi most čez Savo pri sv. Janezu ob Bohinjskem je-

Prvikrat je prišel Virnik pijan domov. Otroke je bila spravila žena spat, sama je čakala do polnoči na moža. Tedaj je zaslišala negotove stopinje in glasno kletev. Z lučjo mu je stopila nasproti in se ga prestrašila. Skoro spoznala ga ni. Bled in upadel je bulil pred se, po desni strani je bil umazan, nad desnim očesom je rahlo krvavel.

„Moj Bog, Jaka, kakšen pa si!“ je vskliknila.

Mrmral je jezno kletev pred se in omahnil za mizo. Ona ni vedela, kaj naj počne z njim. On pa je pretrgano sikal:

„Ali je to kaka hiša? Nič ni. Ali je to kaka pot? Bom dal jaz —.“

„Jaka, ali si izgubil?“

„Koga?“ je dvignil glavo, „kaj praviš?“

„Ali si pravdo izgubil?“

„Koga izgubil. Nič nisem izgubil.“ In za hip je nadaljeval: „Me je hotel tisti lump, nič lump, pošten človek je, tisti sodnik, saj ne rečem nič. Pa ne boš Virnika, čeravno si študiran. Tako le sem prisegel.“

In dvignil desnico kvišku. Toda omahnila mu je, rahlo si jo je bil izvil pri padcu.“

„Pa se greš tako napit, Jaka!“

„Koga napiti!“ je jecljal in se trudil, da bi pogledal ženi v oči. In ko je videl njen očitajoči pogled, je sklonil glavo in dejal jezno:

„Kako me pa gledaš ti? Zakaj spat ne greš? Jaz vprašam, zakaj ne!“ Skoro kričal je.

Solze so ji stopile v oči.

„Ne kriči no,“ je prosila, „otroci spe!“

zeru, ki je projektiran kot železobetonska konstrukcija, tamošnji stari cerkvi in celi romantični okolici, se bo maskiral s kamnom, tako da bo delal popolnoma vtisek starega kamnitega mostu. Obris fasade se pošlje centralni komisiji za varstvo umetnin v izjavo. — Za napravo obč. ceste iz Malega Lipoglava čez Veliki Lipoglav h Kočevemu mlinu v občini Dobrunje se dovoli 3300 K deželnega prispevka. — Za povzdigo ribarstva v deželi se vrši v torek, dne 8. julija, konferenca pri deželnem odboru, h kateri se povabijo razni zastopniki. — Samostojnemu perutninarskemu odseku c. kr. kmetijske družbe se dovoli 500 K podpore in imenuje zastopnikom deželnega odbora poročevalec grof Barbo. — Izvrši se trasiranje ceste od Kleč do Grintovca in od Neubacher do Tiefenbach v kočevskem okraju. — Odobrijo se pogoji za oddajo dobave cevi in drugih potrebščin za dež. elektrarno ob Završnici. — Zgradba mostov pri Bezenčanu in Presničevem mlinu ob okr. cesti Litija—Kresnice se odda ponudniku Jakob Konjar in Fr. Gorenec v Litiji za 4200 K 28 vin. — Za regulacijo Glinšice se dovoli 30% deželni prispevek in naprosi deželno vlado, da izposluje vsaj 50% državne podpore. — V vodno zadrugo za vzdrževanje uravnalnih del Sore se imenujeta zastopnika deželnega odbora Franc Finžgar, župnik v Sori, in župan Franc Lušina. — Deželni zvezi za tujski promet se izplača 300 K deželne podpore. — Pritožbi občine Moste proti sklepu obč. sveta ljubljanskega v zadevi odprave nesnage, ki prihaja iz kemične tovarne, se ugodi in ukaže kemični tovarni, da izpelje kanalizacijo do tja, od koder naprej jo mora izpeljati po postavi mestna občina. — Graja se nepravilno postopanje županstva občine Senožeče v zadevi razdelitve Fabjančičevega volila za obč. ubožce. — Gasilski zbor, ki se ustanovi med gojenci na kmetijski šoli na Grmu, se v gasilno-polijskem oziru podredi občini Šmihel—Stopiče.

Nekaj o mlekarstvu.

Ni kmalu kaka gospodarska panoga poleg živinoreje v kratkem času toliko pridobila na svojem pomenu, kakor mlekarstvo. Še pred malo leti se po večini v naši domovini sploh ni upoštevalo mlekarstvo. In danes! Po mnogih krajih bode mlekarstvo kmalu, rekel bi, določalo smeri našega kmetijskega gospodarstva. Po krajih pa, kjer se je prej mleko večinoma prepuščalo tletom, kjer je bila krava med domačo živino pastorka, je pa mleko tudi prišlo do svoje zaslužene veljave kot hrana. Krave so postale drugi živini vsaj enakopravne. Gospodarji bolj zanje skrbe in jim privoščijo zlasti boljše pičo.

Splošno lahko rečemo, da se da mleko porabljati na tri načine: Ali ga rabimo oziroma

„Naj spe. Kaj to mene briga. Spat pojdi, jaz hočem, da greš!“

Šla je k spavajoči deci in ko je videla na nedolžnih obrazih moževe črte, se je začudila, da li morejo biti te ljubljene črte tako grde, kakor jih je ravnokar gledala v moževem licu.

Legla je in ležala z zaprtimi očmi in ni spala. Venomer ji je stala pred očmi slika ljubljenega obraza, dragih potez, potisnjena v peklensko grdo krinko. V sosednji sobi, kar za mizo je bil zaspal mož in šele proti jutru prišel v posteljo. Tedaj se je ženi začelo dremati. Hipoma pa jo je nekaj vrglo kvišku. Mož se je bil dvignil v postelji in iztegnil stisnjeno pest pred se in razločno ponovil:

„Čez tri leta, čez tri leta!“

Nato je mirno legel nazaj in spal. Sanja se mu, je pomislila žena, kljub temu jo je navdala čudovita tesnoba. Prešel ji je spanec. Rahla svetloba se je črtala na oknu. Vstala je in šla in zanetila ogenj.

Petelini so začeli peti, jutranji vlak je ropotal onstran polja. Ob tisti uri so se redno prebudili otroci, drug za drugim: Janez, Jože, Minka, Tončka.

Minka je bila očetova ljubljenska. Jože je vrgel vzglavje vanjo.

„Čakaj no, te pa atu zatožim!“ je rekla, zlezla iz postelje in brzela k očetu.

„Atek, atek!“

„Pusti me! Spat se spravi ali pa v kuhinjo mi pojdi k mami!“

prodamo kot sveže mleko, ali ga podelamo v surovo maslo, ali pa napravljamo iz njega sir.

Brez vsakega dvoma je neposredna poraba svežega mleka najugodnejša. To je razvidno že iz bistva kmetijskega gospodarstva, ki praviloma ustvarja nove vrednosti in jih neizpremenjene oddaja prometu, seveda, če se lahko prodajo. Spreminjati pa porabne stvari v drugo gospodarsko blago, presega nekako delokrog kmeta praproizvajalca. Če kmet prideluje iz mleka surovo maslo, to pomeni nekako isto, kakor če bi iz krompirja, ki bi ga hotel spraviti v denar, kuhal špirit in tega prodajal. Nadalje predelavanje zahteva teoretičnega znanja in velike praktične izurjenosti. Za to pa kmetovalec nima časa.

Poraba svežega mleka ima še druge prednosti. Pri prodaji svežega mleka pride kmet še najhitreje do denarja. Kmetijstvo trpi od tistega časa, kar se je v splošnem gospodarstvu izvršil prehod iz naturalnega gospodarstva v denarno gospodarstvo, t. j., odkar je v menjavanju blaga nastopil denar kot izključni posredovatelj. Najmanj leto dni mora kmet čakati, da pride do svojega denarja, ki ga je založil v to ali drugo panogo svojega gospodarstva, in ga more drugje zopet obrestonosno porabiti. Trгоvec je tu na neprijetno ugodnejšem stališču. Ko kupi trgovec blago, če je količjak previden ter so razmere ugodne, dobi po enem mesecu v blago založeno glavnico zopet nazaj ter jo lahko vnovič porabi. V ugodnem slučaju se vsaj nekaterikrat na leto posluži iste glavnice in si vsakokrat prisluži svoj podjetniški dobiček. Mlekarstvo pač nudi kmetu, seveda v prvi vrsti pri prodaji svežega mleka, ugodnosti, kakor jih ima trgovec. Denar, ki ga je založil kmečki gospodar zlasti za močna krmila, mu v obliki mleka, ki ga kot sveže prodaja, pride v najkrajšem času zopet nazaj, da ga more na novo zopet porabiti.

Če kaka stvar nudi človeku velike prednosti, se to ne zgodi zastonj, ampak se za to kaj zahteva. Tudi mleko, ki naj se v najugodnejši obliki porabi, stavi na gospodarja glede kakovosti, glede snage mleka ter glede krme in zdravja krav, velike zahteve. Marsikatera napaka mleka se da pri posnemanju ali pri izdelovanju sira prikriti, seveda brez škode konsumentov tudi ne, toda pri svežem mleku je vse očitno; vsak odjemalec, še bolj pa vsak konsument, mleko preskusi in preceni. In gorje mleku, na katerem more zlasti konsument dognati napake, ki se po večini sučejo okrog nesnage. Odpovedal ti bode tak brez usmiljenja mleko in ti stojiš pred težkim vprašanjem: kam sedaj z mlekom? Torej pozor, kmetje, ki oddajate mleko! Zlasti besedo „snaga“ imejte po vseh prostorih na vseh predmetih, ki pridejo z mlekom v dotiko, z debelimi črkami napisano. Nasprotna lastnost, to je ne-

Osuplo je ostalo dekletce in se ozrlo po bratih. Ni se še zgodilo, da bi jo bil oče tako odpodil. Stekla je v kuhinjo, skrla glavo v materin predpasnik in krčevito zaihtela. Janez in Jože sta prišla za njo. Tončka se je tedaj prebudila in začela klicati mamo in se kremžiti. Najmlajša je bila.

„Ali je ne slišiš, da joče?“ je vskliknil mož.

„Vzemi jo no, da bom vsaj mir imel.“

Žena je prihitela in vzela otroka. Mož pa si je potegnil odejo čez glavo.

*

Protiv poldnevu je vstal in šel v mlin na delo. Prvikrat v življenju mu je bila zoprna ta pot. Rahlo ga je zamrazilo, ko je vstopil. Sam ni vedel, kaj naj začne. Potem je šel odpirat vodo, potem je nasul pod kamen in sedel. Otupal je desnico, ki ga je bolela in se ogledal v mali črepinji, ali se mu pozna nad očesom; tedaj so zaškripala vrata, vstopil je stari Kramar. Da je bil že včeraj tu, je rekel, pa da je odšel, ko Virnika ni bilo.

„Tožil si se, kaj?“

„Tožil!“ je odgovoril Virnik in si zaslanjal oko.

„In dobil si, pravijo.“

„Kako ne bi dobil!“

Kramar je prikimal z glavo.

„Pa prisegel si!“

„Seveda sem!“

Mož je odkimal:

„Nak, jaz ne bi. Za hudirja ne bi!“

„Zakaj pa ne, če je treba?“

snaga v pridobivanju svežega mleka, je navadno vzrok, da odjemalci z mlekom niso zadovoljni in se potem drugam obračajo. Le težko pa je dobiti nazaj dobro ime, ki se ga je napravilo z nesnago.

Drugi način porabe mleka je posnemanje mleka ter izdelovanje surovega masla. Ta poraba pride na vrsto, če oddaja svežega mleka odpove.

Mleko je kot mleko edino popolnoma sveže porabno in ne prenese nobenega čakanja. Mleko, ki se danes ni porabilo, jutri kot mleko ni več porabno. Vsako umetno ravnanje z mlekom ima namen, napraviti iz mleka več ali manj trajno blago. Služi nam pa v ta namen poleg kondenznega mleka, ki se lahko po več mesecih zopet rabi kot nekako mleko ali vsaj dovolj dober surogat ali nadomestilo za mleko, zlasti izdelovanje sira.

Daljša trajnost iz mleka napravljenega masla je za producente mleka precejšnega pomena, ker pri tem ni čas za oddajo več omejen le na en dan, marveč na celo dobo, v kateri ostane maslo še porabno. Celotno dobo ima kmetovalec čas iskati primerne odjemalca. Poleg tega pa ima posnemanje mleka še nekatere druge prednosti. Pomembna je zlasti ta, da so sestavine mleka, ki imajo le malo ali nič tržne vrednosti ali cene, kakor voda, beljakovine, sladkor, rudninske snovi (zlasti zadnje tri snovi imajo visoko vrednost za domače gospodarstvo) ohranile, da preko živalskega želodca pridejo nazaj v zemljo in tu vnovič sodelujejo pri razvoju gospodarskih rastlin. Za zgoščeno obliko mleka pa se zmanjšajo prevozní stroški, kar pride zlasti pri daljšem prevozu v pošte.

Ima pa ta način izkoriščanja tudi mnogo senčnih strani. Ena najbolj neugodnih je pač ta, da se obratni stroški tako v delu, kakor v obrestovanju in uničevanju investiranega kapitala, ki so pri oddaji svežega mleka le malenkostni, pri posnemanju prav občutno zvišajo. Po večini je to tudi vzrok, ki ne dopušča, da bi izkoriščanje mleka potom posnemanja preseglo precej zmerno ceno mleka (12—15 vinarjev za liter.)

Druga važna težkoča pri posnemanju pa obstoja v tehnični izvršitvi. Res se sicer večkrat glasi od strani diletantov ali nestrokovnjakov, ki nimajo pravega pogleda na celo delo: posnemanje in izdelovanje masla je silno priprosto, vsakdo lahko vrši to delo, če je le parkrat celo stvar opazoval. Vendar pa temu ni tako. Delo na zunaj res izgleda priprosto, vendar pa ima toliko podrobnosti ali finés na sebi, da ga more le teoretično kakor praktično dobro podkovani mlekar pravilno izvrševati.

Če imamo le malo mlekarov, ki izdelujejo res dobro surovo maslo, je gotovo vzrok to, ker delo v mlekarni ni preveč priprosto in nimamo veliko ljudij, ki bi ta posel prav dobro razumeli.

Kot posledico obeh omenjenih težkoč pa lahko navedemo to, da se posnemanje mleka v mali množini komaj katerikrat izplača. Na eni strani bi bilo potreba za to, da se izdelava dobro maslo, ravnotako veččega človeka, kakor za velike množine, in to bi seveda toliko stalo, da bi kmetu ničesar ne ostalo, na drugi strani pa, če v malih množinah po nevesčih ali le malo poučenih osebah izdelujemo surovo maslo, dobimo tako mnogo vrst masla, kolikor je izdelovalcev. Maslo je pri tem lahko še vedno srednje dobro, a nima vendar pravega trga, ker mu manjka jednotnosti v kakovosti.

Kar smo rekli o izdelovanju masla, velja tudi o izdelovanju sira. Tudi ta način porabe mleka ima isto nalogo, kakor izdelovanje surovega masla, napraviti iz mleka trajno trpežno blago. Slabe strani tega načina v porabi mleka obstoje po večini v tem, kakor pri izdelovanju surovega masla. Razlika je morda samo to, da spremljajo izdelovanje sira le še večje težave. Tako je obratovanje pri izdelovanju sira počasnejše, kakor pri izdelovanju masla. Treba dlje čakati na denar. Shranjevanje dobrega sira je tudi težavno, ker sir zahteva dragih kletij in shramb. Seveda ima izdelovanje sira pa to prednost, da more blago dlje časa čakati na odjemalca ter napravi producenta mleka manj odvisnega od borzne špekulacije, ker ta lahko postavi sir na trg tedaj, ko ima najboljše cene. Pri surovem maslu je taka špekulacija le na kratek čas omejena, pri svežem mleku sploh nemogoča.

O naših kranjskih, morda tudi splošno slovenskih razmerah moremo reči, da so take, da bode vedno glavno vlogo igrala oddaja svežega mleka. Lepo se razvijajoča primorska mesta, katerim najbližja okolica, kjer je po naravi mogoč razvoj živinoreje in ž njo v zvezi mlekarstvo, je ravno kranjska dežela in so sploh slovenske pokrajine. O prometnih razmerah se tudi ne moremo več pritoževati. Vse pokrajine ob južni železnici imajo najugodnejše zveze z Primorjem. Gorenjska in slovenski del Koroške imata deloma z gorenjsko, deloma z bohinjsko železnico istotako ugodne zveze, da je vedno mogoče spraviti mleko sveže na kraj konsumna. Dolenjska je bila dosedaj najbolj zapuščenca. Žalibog za mlekarstvo dolenska železnica ni pripravna, ker ima skrajno neugodne zveze in počasno vožnjo, tako da je bilo doslej le težko misliti na oddajo svežega mleka. Tudi temu delu slovenskih pokrajin se obeta boljše prihodnost. Tudi z Dolenjske bo kmalu mogoče spravljati sveže mleko na trg, kar bode gotovo ugodno vplivalo na razvoj mlekarstva in povzdigo gospodarstva in narodnega blagostanja.

Izdelovanje surovega masla bode pri vsem tem, da ima glavno vlogo igrati oddaja svežega mleka, ostalo važno. V večji ali manjši meri se

menjava potreba po svežem mleku od dne do dne, še bolj pa še od letnega časa do letnega časa. Kmetovalec, ki mleko proizvaja, pa mora biti vedno že naprej gotov, da bode mogel mleko pravočasno spraviti v denar. Poskrbeti je torej že naprej, da se taki menjavi pride na primeren način v okom, ne da bi kmetovalec trpel škodo. To se pa da doseči le tedaj, če je vnovčevanje mleka primerno organizirano. O tej točki pa ob priliki na drugem mestu. Inž. R.

Vojna na Balkanu.

Brat kolje brata na Balkanu! Vrši se to klanje s še večjo srditostjo, kakor prej, ko so šli zavezniki nad svojega največjega sovražnika, Turka. To je ona grda stran človeške narave, ki poniža človeka do stekle živali, da pameten človek v lastni krvi, kadar se strast vneme, najhuje divja. Mesece in mesece so kot prijatelji in kot en mož Srbi in Bolgari skupaj stali pred Odri-nom v mrazu in snegu, vzajemno trpeli, objemali se v najhujših mukah, ter se tolažili z boljšo bodočnostjo, ko so umirali po ljutih bojih. Sedaj so ti junaški stotisoči obrnili puške in bodala drug proti drugemu. Strašni so bili lani vlaki ranjencev, ki so prihajali v Belgrad in Sofijo, ali vendar je bilo nekaj veselega vmes, namreč up na osvobojenje od zakletega sovraga. Zato so zdravniki iz vseh slovanskih rodov rade volje hiteli ranjence zdraviti in dekleta so veselega srca za nje nabirale darove. Sedaj se vlečejo dolgi vlaki ranjencev proti Belgradu in Sofiji...

Vsekane rane med narodoma se ne bodo zlepa zacelile, kakor se dolgo niso zacelile po bitki med Bolgari in Srbi pri Slivnici. Nemcem se je izpolnila ena želja, da se moré Slovani med seboj. Zato so Nemci namignili pomoč Bolgariji, da so laže dosegli svoj cilj.

S Srbi držijo Grki, ki so zlasti v Solunu imeli krvave spopade z Bolgari in jih mnogo razorožili. Proti Bolgariji se pripravljajo Rumunija, ki prav dobro ne ve, katere tete svet bi poslušala, ali te na desni strani, ali one, ki ji šepče na levo uho. Najbrže bo Rumunija nastopila z vojno proti Bolgariji.

Precej doguano je, da so brez napovedi vojno proti Srbom začeli Bolgari, ki se niso mogli nikakor odločiti, da bi poslali Daneva na miren razgovor v Petrograd. Boj se je vnel od izvira reke Zletove do mesta Štipa. Ta boj je bil nepopisno krvav. Srbi so pustili 40 častnikov in 2000 vojakov na bojnem polju mrtvih, ranjencev je pa okoli 3000. Izgube na bolgarski strani so bile še veliko večje. Postavili so Bolgari v boj nad 100 bataljonov pešcev in nad 200 topov. Pri Štipu so Srbi premagali Bolgare in mesto razdeljali. Prodrli so tudi bolgarsko središče in pretrgali zvezo med obema bolgarskima armadama. Vjeli so baje 4000 Bolgarov.

„Bog ve, če je bilo treba. Na!“ je odvrnil Kramar in majal z glavo. „Na! Še pridušim se ne rad, ki človeku uide, kakor bi pljunil, Bog pomagaj!“

„Pa si pri vojaki le prisegel.“

„Tista je druga,“ je dejal Kramar, „cesarju priseči. Tisto še vedno rad.“ In mož se je nagnil k Jaki in pripomnil skrivnostno:

„Ali ne veš nič o Komacu?“

„O rajnem?“

„I, kajpak. Tisto pot mi je iztožil za hišo. Bog mu daj mir. Naj bo, kakor je bilo. Tožljivec je bil, pa pogolten. Zato nima miru.“

„Kaj hodi nazaj?“

„Lej ga no,“ je še skrivnostneje dostavil Kramar, „kaj ne veš? Po tisti poti, o polnoči, nak, ne spraviš me več? Tam ob češnji sloni in čaka. Čaka, čaka, pridem mimo, ne rečem, prav trezen nisem bil, tega pa ne utaji nihče, da sem ga slišal: „Čegava je pot?“ Šment, da mi ni padlo v glavo, pa bi bil rekel, da je moja; bi ga bil rešil. Pa kaj bi, če človek ni pri čisti, in bleknem: „Kaj, še hoditi ne bom tod smel?“ Še v mislih mi ni bilo, da je že umrl!“

Jaka se je posili nasmejati:

„Sanjalo se ti je!“

„Misliš?“ je dejal pomilovalno Kramar, in se kmalu odpravil.

Virnik je sedel in mislil. Mislil je na oni osodni večer, ko je plačeval Rabiča Živo mu je stopila cela slika pred oči. Mrak se je jedelal, Rabič je stopil v sobo. Pijan je bil. Prisedel je,

naročil pijače, pa ni imel, da bi bil plačal. Predno je domislil vse nadaljno, se je vsililo Virniku vprašanje: Kako, da sem ravno tisti dan vzel denar s seboj? In čim dalj je mislil, tem manj je doumel. In zopet je videl pred seboj Rabiča.

Virnik je videl, kako išče Rabič po žepih in išče, pa ga je slišal, kako se pridruša, da tako še ne, da bi on, Rabič, dolžan ostajal. In tedaj je segel Virnik po listnico. In čisto dobro se je domislil, kako je izvlekel prazno roko in mislil: Nocoj mu ne dam, je prepijan, bi izgubil, ali pa bi ga še okradli.

In vendar je čez hip, ko je Rabič vstal, segel z nova po listnico.

„Kako je pa z najinim denarjem. Če ti je prav, bova lahko poravnala, kar zdaj, Rabič.“

„Zlodja, če je prav,“ je dejal Rabič in sedel. In tedaj sta začela šteti desetak za desetakom. Petindvajset jih je bilo. Rabič jih je držal. Za obresti sta govorila. Petdesetakov je tiščal Virnik pod roko. Za pol leta je popustil pri obrestih Rabič. Tedaj je prišel Guzelj. Rabič je pospravil denar, Guzelj je zaklical, da bo za pričo; da naj le bo, je dejal Rabič in potrdil, da je izplačan. Virniku je roka drhtela, drhtela, petero težkih bankovcev je ležalo pod njo. In Rabič, niti v mislih mu ni bilo, da ni spravil vsega denarja. Dalje.

K „Prababici“. Glasilo našega kršč dijaštva „Zora“ je smatralo za „častno zadevo“, odgovoriti oceni, ki jo je prinesel „Gorenjec“ ob prireditvi „Prababice“. List toži, da je kritik igro

ocenil ko nekrščansko in tako zakrivil, da je provinca „zlorabljal“ njegovo sodbo. Za „zlorabljanje“ nisem odgovoren, dasi ne razumem tega „zlorabljanja“. Odklanjam pa, ko tisti kritik v „G.“ ves odgovor v „Z.“ ko nestvaren. V svoji oceni sem dovolj jasno povedal, da bije igra kršč. etiki v obraz. Torej sem označil igro etično za nekrščansko, ker je ideja igre nekrščanska. Igra prikazuje moč fatuma. Grkom je bilo to mogoče, ki so verjeli v fatum, kateremu se morajo ukloniti bogovi in zemljani. Kristjani osode nimamo, nego večno božjo previdnost. Kdor v igri prikazuje brutalno silo fatuma s krvavim rekvizitom, fatum uči in dokazuje, quod anathema sit! Tak anathema uči „Prababica“. Tako igro uprizarja kršč. dij. družba pred kršč. publikom v v kršč. vzgojnem domu. Še več! Osodni igri ni lastna le etično inferiorna premisa, nego tudi cela vrsta motivov, ki niso vzgojni, da ne rabim trše besede. Ali je vzgojno, da ne govorim preveč, če hoče Jaromir svojo sestro za ženo? Ali je bil glede tega krvoskruskega motiva tekst tudi skrbno prirejen za Lj. D.? Argumentacija z Calderonom in Salzerjem v „Z.“ ni znansvena. Vprašam sedaj „Zoro“, ji je li sedaj jasno, zakaj sem ocenil igro, ko nekonsekventen madež? Pripomnim sicer, da je publikum že ob „Pavli“ z glavo majal. Gospodje, ali ste pozabili, da je oče našega principielnega dela neki Mahnič, čegar nekaj sestavkov je nedavno izdal dr. Ušeničnik. Ali danes „Zoraši“ ne poznajo več Mahniča? Čemu so sicer nekonsekventni? In to so, ker zagovarjajo igro, ki bi jo Mahnič odločno obsodil, tako, kakor jo je Lovčev Ivan, recte (da me lahko primejo za „odkod slaba volja... etc.“) Dr. Pregelj.

DOPISI.

Iz Tržiča. C. kr. okrajni šolski svet v Kranju je soglasno sprejel predlog, da se razširi sedanja štiri razredna v osemrazrednico, in sicer naj bo prvih šest razredov mešanih, sedmi in osmi pa ločena po spolu. To razširjenje bo pa le tedaj mogoče, ako se zgradi nova šola. — Nemška šola bo pa v par mesecih dogotovljena. Zgradbo je zvršila ljubljanska stavbinska družba. — Tukajšnja požarna bramba praznuje 13. julija svojo 30 letnico. Namerava se večja slavnost za ta dan.

Z Jesenic. Nevaren tat se klati po jeseniški okolici. Po vltomu v cerkev na Koroški Beli in poskušnem ropu v cerkvi na Dovjem je prišla na vrsto cerkev pri sv. Križu nad Jesenicami, kjer je pretekli teden tat razbil dve pušici in pobral nekaj drobiža. Plen pa ni bil nikjer velik, zato pa se je par dni pozneje oglasil v neki samotni hiši pri sv. Križu, kjer je dobil večjo svoto gotovega denarja in hranilno knjižico precejšnje vrednosti, ki mu pa ne bo dosti koristila, ker je hranilnica o tem že obveščena. Baj je tudi po drugih vaseh revidiral hiše z večjim ali manjšim uspehom. Nekemu posestniku z Jesenic pa je izginila kobila s peše na planini. — Blagoslovljen je temeljni kamen za novo šolo bo na Ciril in Metodovo nedeljo, to je 6. julija t. l. Ob 10. uri dopoldne bo na stavbišču na prostem sv. maša in potem se blagoslovi temeljni kamen. V slučaju slabega vremena bo seveda sv. maša v cerkvi. — Popoldne istega dne se bo vršila ljudska veselica v korist „Slov. Straže“ na vrtu g. Čuferja „pri Višnarju“. Ob tej priliki bo govoril državni poslanec in predsednik „Slov. Straže“ gosp. profesor Jarc iz Ljubljane.

Iz Šmartna pod Šmarno goro se nam poroča: V noči od 23. na 24. junija so nas obiskali neljubi gosti, ki so vlomili v prodajalno „Drmastja“ in v Gamelnah na štirih krajih. V Srednjih Gamelnah se prebudi prodajalka Kos in kliče na pomoč. Sosedje prihitijo in padali so strelji na obeh straneh. To je moralo vzbuditi vlomilce, da so se znosili v Zgornjih Gamelnah pri „Jeku“, kjer so uprizorili pravcati naskok na hišo s puškami in revolverji. K sreči niso nobenega zadeli. Orožniki so pregnali bando iz naših krajev s — pogonom. Sodi se, da so bili cigani, pomnoženi s postopači.

Iz Ljubnega. V nedeljo, dne 22. junija, je bil v naši novi občini izvoljen soglasno za župana g. Alojzij Cvenkei, posestnik v Ljubnem.

Iz Selc. Dolga vrsta vozov, ki se dan za dnem težkoobloženi pomičejo po naši skromni cesti do loškega kolodvora, kar kriči po izboljšanju prometnih sredstev tudi za našo dolino. Zato smo preteklo nedeljo ob priliki političnega shoda gospodoma poslancema Demšarju in Jarcu naročili, da izdelata tozadevni načrt in proračun, nakar se pri posebnem tozadevnem shodu odločimo, ali naj zgradimo električno železnico ali pa se morda zadovoljimo kar z avtomobilom.

Iz Brezja pri Kovorju. Bili sta dve slabi letini; zato se nas svetle krone trdovratno izogibljuje. Če jih sami nimamo, jih tudi gostilničarju ne moremo nositi. Naš gostilničar Podmet si pa ni mogel razložiti, zakaj se že dve leti černo doma držimo, ter je za zadnjo nedeljo najel drago vojaško godbo iz Celovca, da bi nas predramila. Tako nam je pripravil res krasen večer. Hladili smo se na domačih vrtovih ter poslušali krasno sviranje, kakršnega naša vas še ni doživela. Gostilniške prostore smo pa radovoljno prepustili tržiški gospodi, ki ima vedno dobro letino. Tržičani so se čudili, da v naši gostilni ni mesne draginje. Dobivali so namreč za majhen denar take pečenke kosove, da jih niso mogli pospraviti. Mi smo dobili sladkosti le na ušesa, Tržičani pa še v usta. Gostilničar pa precej okroglega v denarnico — skoro poltoliko, kolikor ga je stala ta šala.

Voglje. Dne 29. junija se je obesil oženjeni gostac Janez Nahtigal. Vzrok: duševna zmedednost, provzročena vsled alkohola.

Proti psom in mačkam v škofjeloški okolici. Pišejo nam iz škofjeloške okolice: Tu je nedavno neki domač pes vgriznil domačo hčer, nato pa je poginil. Nastal je sum, da je bil pes stekel, in poklicana oblast je poslala glavo poginjenega psa na Dunaj na preiskavo, obenem pa proglasila kontumac nad psi in mačkami, ki se kruto izvaja. Konjač je dobil nalogo, ustreliti vsakega psa, ki ga dobi prostega in brez torbe zunaj hiše, pa tudi mačke. Prav je, da se pazi na varnost pred steklino, vendar pa bi menda zadostovale manj stroge odredbe, dokler izid preiskave ni znan in se ne ve, ali je bil pes res stekel ali ne. Pa naj se podvzajo s preiskavo, ki bi bila v enem mesecu pač lahko končana. Kmet ne more trpeti, da se mu koristne domače živali morda brez vzroka postrele.

Iz Ljubljane. Kdo bi si bil mislil, da Ljubljana na ilovici stoji! Sedaj se je pokazalo. Pri poglobljanju Ljubljane so pod franciškanskim mostom našli na več metrov globoko plast tako čiste ilovice, da bi lahko iz nje opeklo žgali. Pa tudi na drugih točkah struge gredo nad 4 m dolgi koli gladko v zemljo kakor bi jih zabijali

v repo. O, koliko bo vsa ta regulacija stala! Ali je res treba delati skoz mesto tako mogočno in dragoceno strugo in nove mostove? Ali bi ne bilo vse eno, ko bi Ljubljanica šla po Gruberjevem kanalu, skozi mesto pa mal vodotok, ki bi odvajal nesnago? Gruberjev kanal naj bi bil toliko večji, da bi tudi ob času povodnji lahko požiral vodo, in pri zatvornicah na Prulah bi se višina vode regulirala. Nekateri inženirji o tem seveda nočejo in ne smejo slišati.

NOVIČAR.

Visoka zahvala. Nj. Visokost nadvojvoda Josip Ferdinand je poslal županstvu v Kranju sledečo zahvalo: „Prosim, da vsprejmete in občinstvu prijavite mojo najlepšo zahvalo za patriotično in s poklanjanjem cvetic izraženo udanost povodom alpske vožnje dne 28. junija. Nadvojvoda Josip Ferdinand.“

Katoliški shod in zapravljivci. Liberalci prigovarjajo kmetom, da naj nikar ne pojdejo na katoliški shod v Ljubljano, češ da je škoda denar zapravljati. Ko bi kmetje šli na kak liberalni shod, bi pa ne bilo nič škoda denarja, nasprotno, če bi več zapravili po ljubljanskih liberalnih gostilnah, bolj bi jih naprednjaki hvalili. Ker bodo tedaj udeleženci katoliškega shoda v nevarnosti, da jim bodo liberalci pod zobe gledali in očitali, kaj bodo jedli in pili, bi bilo prav, ko bi se ljudem naznanile one gostilne, ki niso liberalne, da bodo mogli naši možje in fantje brez očitanja zavžiti nekoliko jedi in pijače. Pripomnimo še, da si kmetje lahko nekaj denarja prihranijo, ker ne hodijo ob nedeljah na hribe k maši. Ta hribovska maša veliko stane. V tirolski deželi puščajo hribovlanci in tujci na leto po 33 milijonov kron.

Slovenske občine za deželnega glavarja. Kar po vrsti se oglašajo kmečke občine za zaupnicami za deželnega glavarja. To liberalnim časopisom ni prav. „Kaj hočejo neki te zaupnice?“ sprašujejo eni. Drugi pa žalostno jamrajo: „Preveč jih je! Cemu toliko zaupnic!“ Tako in podobno se bere vsak dan v liberalnih listih. Na to pisarenje liberalnih listov pameten človek odgovori: Če imajo liberalni listi pravico izrabljati ostudne napade obrekljive ženske, da uprizarjajo že tedne in tedne umazano gonjo proti deželnemu glavarju, imajo pač pravico možje po naših občinskih zastopih povedati, da se za te napade nič ne zraenijo. Liberalci sami najbolj čutijo, da te izjave njih pisarenje izdatno odvagajo. Zato jih te zaupnice precej jeze. Kdo se bo neki še zmenil za čvekanje liberalnih listov, če jih velikanska večina prebivalstva v deželi obsoja! Seveda, to liberalce boli! Radi verjamemo.

Za katoliški shod so včeraj došle zadnje rešitve železnice. Zglasilnice so se pričele razposiljati. Najprej dobe zglasilnice najbolj oddaljeni, v par dneh jih pa dobe že vsi župni uradi. Prosimo, da se razvije povsod najživahnejša agitacija, tako da bo agitačno delo za udeležbo v glavnem že opravljeno, ko pridejo zglasilnice. Nujne so skupne agitačne in organizatorične seje vseh naših društvenih odborov v posameznih župnijah. Opozarjamo tudi, da bodo župani in občinski svetovalci naših slovenskih občin tvorili v slavnostnem sprevodu skupno s poslanci posebno skupino. Na katoliškem shodu v Ljubljani naj se s katoliškim slovenskim ljudstvom zbere tudi vsi slovenski župani in občinski svetovalci!

Kranjsko okrožje «Orlov» priredi svoj okrožni zlet, združen z javno okrožno telovadbo in veselico, dne 13. t. m. v Naklem. — To nedeljo bo pa v Naklem tombola Gasilnega društva.

Zaprti «Orli». Zadnjo nedeljo so prišli na Koroškem „Orli“ iz Št. Janža na Bistrico v kroju. Tu jih je sprejela c. kr. žandarmerija in jih zaprla v svoje prostore. Tako svobodo imajo Slovenci na Koroškem pod novim dež predsednikom.

Most na Kokrici pri Kranju je sedaj razvalina. Kmalu prično novega iz betona. Delo gre spretno izpod rok. Zanimivo je bilo poslušati razmotrivanja mož glede starega in novega mostu. Nihče ni mogel pravo povedati, koliko je stari most star. Ugibalo se je, da 300 ali še več let. Vprašanje je razrešil star akt v graščini barona Zoisa na Brdu, ki pove, da je bil stari, sedaj podrta most star samo 183 let. Pravzaprav malo. O starem mostu se mora reči, da je bil lep in trden. Imel je samo to napako, da je bil za sedanji promet skrajno nerodno postavljen. Mi pa živimo sedaj v času, v katerem se ne gleda toliko na lepoto, ampak na to, kar pospešuje promet in daje istemu varnost. Prepričani smo, da bo nova moderna, betonska stavba razdria harmonično idilnost vasice Kokrice, bo pa gotovo zelo olajšalo promet. Na starem mostu je bilo prej težko peljati s hodi ali tramovi obložen voz. Sedaj bo drugače. Nekaj novega, praktičnega in modernega bo sredi idilične vasice. Zelo bi novo sliko omililo, ako bi se moglo posestnika Požlepa pregovoriti, da bi popravil lice svoji hiši. Pri starem mostu je zanimivo tudi to, da je bil napravljen iz trdnega in močnega kamnja, kakoršnega ni dobili v tukajšnji okolici. Najbrže je bil dovožen iz okolice škofjeloške. Cez dva meseca bomo imeli nov most. Fantje s Kokrice

se pripravljajo in zahtevajo, da ga bodo oni prvi krstili. Prej so posedali v poletnih nočeh na trdem kamenju, sedaj bodo pa na betonu prepevali svoje pesmi in ukali na vas in čez vas. Vse se modernizuje. Vsak velikonočni pondeljek je bil stari most središče življenja. Sedaj se bodo pa na betonu sekali pirihi. — Dovažanje in odvažanje materiala so prevzeli domačini. Stavbo pa napravlja tvrdka Rieti in nečak z delavci iz Italije, katere moramo v vsakem oziru pohvaliti. Pred 14. dnevi si je ogledal delo deželni odbornik dr. Lampe v spremstvu načelnika cestnega odbora poslanca Zabreta.

Gališke deželnozborske volitve. Volitve v gališki kmečki kuriji so tako izpadle, da razpolagajo stranke, ki se zavzemajo za volilno presnovo po kompromisu z Rusini, nad 50 mandati, nasprotniki kompromisa pa razpolagajo s 24 mandati. Rusini so Poljakom vzeli 10 mandatov. **2.000.000 kron**, kakor se je sedaj izračunalo, so liberalci zapravili pri „Glavni posojilnici“. Tudi vlagatelji bodo veliko izgubili, samo advokati ne nič. Kdo naj še drži z liberalci, ki napravljajo ljudem take nesreče.

Shod «Kmečke zveze za kranjski okraj» bo v nedeljo dne 6. julija ob 7. uri zjutraj v Podbrezjah v društvenih prostorih. Drugo nedeljo popoldne bo shod v Cerkljah. K obilni udeležbi vabi odbor „Kmečke zveze“.

Skupina Jugoslovanske strokovne Zveze v Križah pri Tržiču priredi v nedeljo, dne 13. julija t. l. na vrtu gostilne gosp. Jerice Aljančič p. d. „pri Benku“, veselico v prid bolnim članom J. S. Z. — Z ozirom na dobrodelni namen vabi k obilni udeležbi najljudneje — odbor skupine J. S. Z.

Predovičeva posestva v Ljubljani pojdejo v dne 7., 8. in 9. julija vsa na dražbo. Predovičevo selo bo komaj moglo ohraniti še svoje ime.

Utonila je v Ljubljani Zorka Jeglič, 17 letna hčerka g. šolskega vodje Janka Jegliča, učenka 5. razreda I. državne gimnazije. Ko je bila napravila skušnjo, je šla na izprehod, potem je pa z neko tovarišico šla veslat v čoln; a čoln se je prekucnil in Zorko so odnesli valovi.

Kranjska deželna gasilska zveza v Ljubljani ima svoj občni zbor v nedeljo, dne 13. julija ob 10. uri dopoldne v deželnem dvorcu v Ljubljani. Dnevni red so k tej zvezi pristopivša društva sprejela.

Na Podreči je neka gosposko oblečena ciganka odpeljala osem let staro deklico. Na Gaštaju sta še skupaj bili v gostilni. Sedaj ni več sledu za njima.

† **Andrej Volc**, zlatomašnik in župnik v p., je umrl sinoči ob 11. uri. Pogreb bo jutri, v soboto, ob 10. uri v Olševku. Pokojnik je bil goreč duhovnik, izvrsten humorist in kot 80 letnik še delaven za izobrazbo ljudstva. N. p. v. m.

Oparil se je minuli petek, dne 27. junija, dva in pol leta stari Peter Rozman iz Smlednika. Igral se je v kuhinji. Pri tem je vznak padel v škafl, napolnjen z vrelo vodo. Zadobil je precej hude opekline po spodnjem delu telesa.

V c. kr. državno obrtno šolo se sprejemajo učenci izključno le v jesenskem terminu in sicer v one oddelke, ki prično s poukom sredi septembra (to je delovodska šola za mehanično-tehnične obrte, delovodska šola za elektrotehniko, mojstrska šola za mizarje, strokovna šola za lesno in kamneno kiparstvo, ženska obrtna šola) v dneh 15. in 16. septembra; sprejem v stavbnobrotno šolo, ki se otvori vsako leto 3. novembra, pa se vrši zadnje tri dni meseca oktobra. — Sprejemni čas za specialne kurze se boče pred pričetkom vsakega kurza posebej objavil.

Na Šenturški gori bo predaval v nedeljo 6. julija ob 3. uri popoldne gosp. dr. E. Globočnik okrožni zdravnik in zobozdravnik v Kranju. Predavanje se vrši le pri lepem vremenu, v slučaju, da bi deževalo, se preloži na drugikat.

Sreča v nesreči. Minulo sredo zvečer je prišel hlapec iz šentpeterske graščine pri Strazišču poleg Kranja s parom konj k Savi po perilo. Ko so hoteli naložiti perilo, se konja splašila in zdirjata s praznim vozom proti čuvajnici ob državni cesti pod Gaštejem. Med potjo sta zadela v obcestni odričavi in zlomila kolo, toda to ju še ni ustavilo, temveč sta dirjala dalje proti čuvajnici, kjer so bile prečnice radi ravnokar prihajajočega vlaka zaprte. Konja sta preskočila prečnico, katera se je zlomila in vsled sunka pade en konj ravno na železniški tir, drugi pa mirno zraven ostane. V istem trenutku je prisopihal osební vlak iz Ljubljane. Čuvaj, ki je opazil nezgodo je še pravočasno ustavil vlak in preprečil, da se ni zgodila še večja nesreča. Konj je lahko poškodovan, voz pa popolnoma razbit. Čuvaj zasluži priznanje.

Delovodska šola za elektrotehniko na c. kr. državni obrtni šoli v Ljubljani se otvori s pričetkom šolskega leta 1913/14, to je 17. septembra 1913. Delovodska šola za elektrotehniko ima nalogo, pripravljati obiskovalce sistematičnim poukom teoretično in praktično za njihov prihodnji poklic tako, da bodo lahko opravljali posle delovodij, monterjev, strojnih risarjev itd. Učna doba traja dva celotna tečaja. Učenci so redni ali izredni. Za vsprejem je treba dokazati:

1. da je prosilec dovršil 17. leto, oziroma; da ga dovrši v tistem solarnem letu, v katerem je vstopil; 2. da je dovršil ljudsko šolo in 3., da se je izučil kakega mehnično-tehničnega ali elektro-tehničnega obrta, ali pa da ima vsaj triletno prakso v takem obrtu. Pri vstopu se je izkazati z naslednjimi listinami: a) krstni (rojstni) list; b) zadnje ljudsko-šolsko izpričevalo, c) morebitna izpričevala o obrtnih učiliščih, v katere je hodil prosilec za časa učenja pri mojstru (obratna nadaljevalna šola, javna risarska šola, razni kurzi itd.); d) učno izpričevalo, oziroma delavsko knjižico; e) od domačega župana izdano potrdilo o neomadeževanem vedenju; f) v dvomljivih slučajih domovinski list. Vpisovanje se vrši v dneh 15. in 16. septembra. Vpisnina znaša 2 K, šolnina 5 K, delavniška taksa 6 K. Ubožni učenci lahko dosežejo na podlagi posebnih, na deželno vlado naslovljenih prošelj oprostjenj o plačevanju šolnine in delavniške takse.

Beseda o časopisju. Če se ravnamo po reku: „Povej, s kom občuješ, in povem ti, kdo si,“ lahko tudi rečemo: povej, kaj bereš, in potem ti povem, kaj si. Če bereš samo katoliške liste, si katoličan, če samo liberalne, si liberalalec, če bereš pa oboje si pa fikfak. Kdor jih bere in naročuje je tak. Poglejmo, v koliko je stvar resnična. Ali si že kedaj videi, da bi bil naročen kak liberalalec na katoliški časopis? Ali vidiš kje v liberalni hiši katoliške časopise? Nasprotno pa greši ravno naša inteligenca nezaslišano v tem oziru. Eden je naročen na „Dan“ ali „Narod“, da ga imajo za vsak slučaj med naročniki v Ljubljani. Vsaka stvar čez sedem let prav pride! Drugi jih ima „zaradi zvez“, tretji zato, da čuje obe strani, četrti je gostilničar in jih mora imeti zaradi gostov. Nekateri se zopet izgovarjajo, češ, zaradi mojih vinarjev ne bo obogatela liberalna tiskarna. Vse to je pa zelo napačno... Žalostno je, da nekateri katoličani še nimajo smisla za doslednost... Za vzgled so nam liberalci!

Izvanredno ugodna loterija so turške srečke, kajti vsaka mora zadeti! Komur je sreča mila, zamore že po vplačilu prvega obroka, ki znaša samo K 475, dne 1. avgusta t. l. zadeti 400.000 frankov. Ker pa mora vsaka srečka zadeti najmanj 400 frankov, je to popolnoma varna igra tudi za one, ki navadno nimajo sreče v igri. Kdor nima srečke, ne more nikdar zadeti, kdor jo pa ima, se mu glavni dobiček zamore vsak hip pripetiti, če pa ne, dobi vsaj velik del svojega denarja nazaj, ker mora prav gotovo zadeti vsaj najmanjši dobiček, ali pa če srečko zopet proda. Naročite tedaj turško srečko, kajti z njo zamorete že v najkrajšem času obogateti ali pa nabranite z njo vsaj varno glavnicu, ki se vam zopet povrne, v doglednem času najbrže v polni visokosti. — Pojasnila daje in naročila sprejema za „Slovensko Stražo“ g. Valentin Urbančič, Ljubljana, Kongresni trg 19. Sprejemajo se tudi priglasila k nakupu srečk avstrijske državne razredne loterije in dajo zanesljiva in točna zadevna pojasnila.

Ponudbeni razpis. C. in kr. skladišče za artilerijsko opravilo na Dunaju naznanja trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da namerava po javni konkurenci oddati dobavo raznih predmetov iz kovine in lesa, preje, vrvarskega blaga, različnih materialij (med drugimi rastlinskega olja, masti, razl. mila, lesnega oglja, peska, opeke itd. navadnega orodja, papirja in potrebščin za plinovo razsvetljavo. Ponudbe je vložiti pri navedenem skladišču najkasneje do 25. julija t. l. Ravnotam se dobe proti plačilu pripomočki za sestavo ponudb.

* * *

Stare kokoši nesejo slabo. V življenju znese kokoš od 400 do 700 jajec. Ta jajca so v kokoši že zarojena. Večino (300 do 500) znese kokoš že v prvih treh letih svojega življenja in sicer največ v drugem letu. Po tretjem letu starosti nese kokoš vedno manj. Večinoma ne poplačajo jajca po ti starosti hrane, s katero kokoš krmivo. Zaradi tega bodi vsem gospodinjam pravilo: kokoš, ki je starejša od treh let, v lonec! Dobro je, da zaznamujemo vsaki letnik kokoši s kakim znamenjem, ki ga pritrdimo na levo ali (drugi letnik) na desno nogo. Posebno pa oni, ki redijo več kokoši in jih ne poznajo, morajo kokoši zaznamovati.

Dragocene kuhinjske tajnosti čestokrat zapuščajo v dedščino stare matere materam in zopet vnukinjam in so se prej visoko čislale. Največkrat obstoje v umetnosti, kako jed ali pijačo poceni in okusno pripraviti. Popolnoma tajno se ti recepti ne dajo ohraniti, zakaj danes na primer ni nobena tajnost več, da se najboljša pijača za zajtrk in malico pripravlja iz Kathreinerjeve Kneippove sladne kave. Za svojo aromo in slast se ima pristna Kathreinerjeva zahvaliti Kathreinerjevemu pripravljalnemu načinu, ki se mu imajo danes vsi narodi in vsa ljudstva vseh 5 delov sveta zahvaliti za okusno, pri tem zdravo in ceno kavino pijačo. Priporočila pa se, pri nakupu vedno izrecno zahtevati pristno Kathreinerjevo v zaprtih izvornih zavojih s sliko župnika Kneippa in sprejeti samo tak zavoj.

Muhe-prenašalke kužnih bolezni. Muha ni samo nadležen in gnusen mrčes, marveč tudi jako nevaren prenašalec kužnih bolezni. Saj je

na prvi pogled jasno, da če poseda muha krog bolnika ali kjerkoli drugod, kjer imajo razni kužni bacili svojo zalego ali so ondi slučajno raztreseni — se njenih nog in druge dlakaste površine lahko prime cel roj bacilov, ki jih potem raztresi in pušča, kamorkoli sede: na človeku, na jedilih, posodi itd. Pa ne samo to; dogvalo se je marveč, da muha bacile, ki jih je s hrano vsrkala vase, izločuje še žive in tudi na ta način tvori vedno nevarnost za okuženje. Neki zdravnik, ki je deloval med gobavci v Novi Kaledoniji, je po natančnih preiskavah dognal, da so ravno muhe najnevarnejše prenašalke te najstrašnejše bolezni na zemlji.

Koliko je Slovanov na svetu? Začetkom leta 1913. se je naštel nad 165 milijonov Slovanov, to je ravno ena desetina celokupnega človeštva. Slovani se dele tako-le: 71,300.000 Velikorosov, 35,600.000 Malorusov, 22,500.000 Poljakov, 10,390.000 Srbov in Hrvatov, 7,650.000 Čehov, 7,550.000 Belorusov, 4,740.000 Bolgarov, 2,800.000 Slovakov, 1,530.000 Slovencev, 1,200.000 makedonskih Slovanov, 380.000 Kašubov, 100.000 lužičkih Srbov, vsega vkup torej 165 milijonov 550.000 duš. Če se upošteva razne potujčene Slovane, ki se bodo ob ugodnih razmerah zopet vrtili v naročje Slovanstva, — bo Slovanov blizu 200 milijonov. Od 165 in pol milijona Slovanov živi v Rusiji 118 milijonov, v Avstro-Ogrski in Nemčiji 31 milijonov, v balkanskih slovanskih kraljevinah 10 milijonov, v Ameriki 5 milijonov in ostali v Rumuniji, Italiji, Franciji, Švici, Mali Aziji, v Kini, Buhari, Perziji in Kitajski.

NOVEJŠE VESTI.

Romunija pred vojno. Bukarešt, 3. julija. Včeraj po noči je bila pri kralju Karolu deputacija in kralj je podpisal dekret za mobilizacijo. Štirje armadni zbori so poklicani pod orožje in pripravljeni odriniti proti Bolgariji ter zasesti najprej sporno ozemlje.

Bukarešt, 3. julija. Kralj Karol je razglasil mobilizacijski dekret. Vse mesto je v zastavah.

Belgrad, 3. julija. Bolgari postopajo selparsko. Rusko vlado pozivljejo, naj primora Srbe in Grke, da ustavijo sovražnosti, sami so pa vojno pričeli in še vedno s celimi zbori napadajo srbsko in grško armado. Kličejo „mir“, med tem pa hočejo zasesti naše najvažnejše točke. Srbsko ljudstvo je vsled tega grozno razburjeno.

Atene, 3. julija. Grki so vzeli Čevčeli, katera so predvčerajšnjim Bolgari vzeli Srbom. Razen tega so Grki vzeli Bolgarom Kilkiš, katera so jim bili poprej Bolgari vzeli. Grki prodirajo proti severu. Grki in Srbi pa se združijo proti Bolgarom. General Ivanov, bolgarski poveljnik v Seresu, namerava napasti Solun.

Sofija, 3. julija. Danes opoldne je ruski poslanik naznanil bolgarski vladi, da Srbi in Grki nočejo prenehati s sovražnostmi. Bolgarske vojske bodo nastopile na celi črti in vojna je takorekoč napovedana.

Belgrad, 3. junija. Danes pride sem 1500 bolgarskih vjetnikov in med njimi Manov, poveljnik 13. polka. — Na severu Štipa je bila nova bitka. Brzobjavke poročajo, da je položaj Bolgarov jako kritičen. Proglas vojne je pred durmi.

Dunaj, 3. julija. Govori se, da se Turčija pripravlja na vojno.

DRUŠTVA.

Dekliška Marijina družba v Goričah vprizori v nedeljo, dne 6. julija t. l. v proslavo Konstantinovega jubileja žaloigro „Vestalka“. Začetek ob 4. uri popoldne. Vstopnina: sedeži I. vrste 80 vin., II. vrste 60 vin. Stojišča 30 vin. — K obilni udeležbi uljudno vabi odbor.

Desetletnica cerkliške dekliške Marijine družbe se je preteklo nedeljo dne 29. junija najsijajnejše izvršila. „Tisti samostojno misleči mož, kateremu se stodi vsa hinavščina in svetohlinstvo“ (po „Sv. Domu“), se je lahko ta dan prepričal, koliko je ura bila za njegovo podlo svobodomiselstvo, ako ni šel petrovat v Komendo, ali pa lisice lovit proti Štefanji gori.

Gospodarstvo.

Kmetijstvo.

Napenjanje goveje živine. Prav nevarno je spomladi naenkrat pričeti s svežim krmiljenjem. Živino začne naenkrat napenjati, ker se začne napravljati v njenem želodcu preveč plinov, namreč ogljene kisline. Prav priprosto in uspešno sredstvo je apnena voda. Lahko rabiš tudi salmijak. Vzemi 20 gramov salmijaka, 20 gramov surovega kamnega olja, steklenico hladne vode in od te mešanice dajaj živini vsakih 10 minut nekoliko piti. Par žlic salmijakovca ali žgane magnezije v pol litra milnice tudi koristi. Ali pa naredi testo iz premogovega prahu in moke, kar naj živina požre. Bajje je tudi dober galun, stolčen v prah in stopljen v gorki vodi. Nekateri rabijo vodo, v kateri se je kahal česen. Ako po

krmi s kakega travnika živino sploh rado napenja, posej ondi nekoliko kumne; 1 do 2 kilograma na hektar. Kumna je znana kot dobro sredstvo proti napenjanju. Ne pozabi živino tako postaviti, da sprednji konec višje stoji, da plini lažje izpuhtevajo, gneti jo po vampu, polivaj jo z mrzlo vodo po hrbtu in zagri z odejo. Vsak večji živinorejec imej pripravljeno za slučaj napenjanja živine posebno cevko, ki se potisne čez jezik in goltanec v želodec, da po nji plin izpuhti. Zadnje sredstvo je trokar, s katerim se živina zabode na levi strani malo za kolkom. Boljše je, če to delo izvrši živinozdravnik, ki zna potem rano osnažiti in zamazati.

Sadjarstvo.

Okuliranje. Za požlahtnjenje dreves se zadnji čas priporoča okuliranje. Drevo pri tem veliko ne trpi v svoji rasti in uspehi so prav dobri. Ker se vložil v drevo, katero se cepi, le eno oko, se vsa moč drevesa osredotoči okoli te točke in drevo tja žene svoj redilni sok. Cepi se z okuliranjem spomladi na odgnano in poleti na speče oko. Prvi način se rabi bolj pri vrtnicah v juniju in juliju, drugi način pa pri sadnem drevju meseca avgusta. Pri okuliranju na speče oko ne zraste pogonek iz očesa tisto leto, ampak šele prihodnje leto. Okulira naj se tedaj, ko imata divjak in cep dovolj soku, zlasti po dežju. Vejice, katerih očesa se porablja za cepljenje, se prej nekoliko na koncu priščipnejo, da se očesa bolje razvijejo. List nad očesom, ki se vstavi za lub divjaka, se odreže in pusti le nekoliko peclja. Dobro je, če se cepljena debela pod cepom in nad cepom nekoliko obvežejo.

Zdravilstvo.

Zdravilo za katar. Cvetlica višnjevi zvonček ima zdravilno moč. Ako si vsled prehlajenja dobil katar na mehuru, pij zvončkov čaj, in sicer se vzame na 1 liter kropa toliko čaja od te cvetlice, kolikor se ga prime s tremi prsti, se vrže v krop, da malo povre in se pisker pokrije. Tega čaja pij zjutraj in zvečer po par čaš in kmalu se boš iznebil katarja. Višnjevi zvonček je 15 do 30 cm visoka rastlina, ki cvete v juniju in juliju, in se povsod nahaja.

Jej počasi! Napaka je, da ljudje jedo vrele jedi in prehitro. Z vročimi jedmi se izkvarijo zobje in, kdor hitro je, premalo jedi prezevči in si izkvari želodec. Veliko želodčnih bolezni prihaja odtod, ker ljudje jedi premalo prezevčijo. Odtod pešajo čreva in kri in pride prezgodnji grob. Otroke treba tedaj večkrat opominjati, da naj se navadijo počasi jesti; ako nočejo slušati, jih kaznuj s tem, da jim kako jed odmakneš. Odraščeni pa na to nikar ne pozabimo, kar vemo, je prav.

Čaj. Kdor pije veliko ruskega čaja, mu lahko živci oslabijo in postane nervozen. Kot dobro nadomestilo za ruski čaj se svetuje listje od pogozdnih jagod, perl (Waldmeister) in nekoliko timjana. Čaj iz tega listja se ne kuha tako, da bi vrel, da ne postane pregrenak, da ne zgubi dobrega okusa. Treba je le nekoliko čaja vreči na krop in kakih pet minut pustiti, potem pa naliti čaja v čašo primešati mleka, dodati malo sladkorja in piti.

Listnica uredništva.

Radl preobilnega gradiva smo morali par dopisov odložiti. Gg. dopisnike opozarjamo tudi na to, da dopisov z zgolj osebnimi napadi ne moremo priobčevati. Te vrste blago prepuščamo liberalnim listom.

Slovenska narodna noša.

Navodila in predpisi glede narodnih noš pri slavnostnem sprevedu na Slovensko-hrvatskem katoliškem shodu v Ljubljani dne 24. avgusta 1913.

Pripravljalni odbor v Ljubljani polaga na skupine narodnih noš in na število, obenem pa tudi pravilno udeležbo, veliko važnost, ker so narodne noše en del ljudskega značaja in ljudske posebnosti slovenske in ker njih življenje pomeni tudi probujo ljudske in narodne zavesti. Splošna vpeljava narodnih noš za vsakdanje potrebe je sicer izključena, vendar se pa dajo narodne noše ohraniti, oziroma oživiti vsaj za slavnostne prilike. To zadostuje za njih ohranitev. S časom se bode v Ljubljani itak osnovalo posebno društvo za ohranitev slovenskih narodnih noš, za sedaj pa mora pripravljalni odbor za Slovensko-hrvaški katoliški shod sam prevzeti nalogo, da izda potrebna navodila, pouk in predpise. V pojasnilo povemo danes splošno udeležencem svoje mnenje in bomo pozneje še v posebnih člankih prinesli podrobnosti. Kot glavno

načelo velja, da se bodo smeli udeležiti skupine slovenskih narodnih noš pri sprevedu v Ljubljani le tisti, ki bodo imeli izkaznico za katoliški shod, katera se bo dobila pri župnijskem uradu. Paziti se mora, da ima vsak udeleženec pri tej skupini pravilno narodno nošo in ne morebiti le po svoji volji in po svojem okusu skrpano obleko, ki ne odgovarja pravi narodni noši. Narodne noše bodo ali stare, v kolikor so še na razpolago, ali bodo pa nanovo napravljene. Ako se noše na novo napravijo, bo seveda treba paziti, da ne bodo predrage in da se napravijo iz primernega blaga. V temo oziru se bodo udeležencem dala na zahtevanje od pripravjalnega odbora podrobna navodila in pojasnila. Za sedaj se je odbor odločil za sledeča načela:

Za Kranjsko naj veljajo sledeče narodne noše kot obrasci, ki so pripuščeni:

1. Gorenjska narodna noša. Ta obstoji iz sledečih delov: Zlata havba — pisana franžasta, naprsna ruta, katera je sklopljena z brožo — bela srajca s široko nagubanimi rokavi (ušpetelc) — kratki moderc iz baržuna, pisanega brokata ali pisane svile. Opomniti je, da ta moderc nima niti zlatih gumbov, niti pisanega traka, temveč je popolnoma navaden in ga itak večinoma krije ruta. Potem je široko krilo z gubami iz pisane svile ali cenejšega pisanega blaga, ki naj bo seveda primerno. Neobhodno potreben je predpasnik iz črnega blaga, obrobljen s črnimi čipkami. Obuvalo je pravilno: bele nogavice in nizki, izrezani čevlji z zaponko. Sme se pa rabiti tudi navadne visoke čevlje. Vsaka taka noša zahteva tudi sklepanec (verigo), ki ima na koncu svilnat, pisan trak. Mesto zlata havbe z visokim grebenom se zamore tudi rabiti nizka havba brez grebena, takozvana „furma“. Kdor se odloči za furmo, sme imeti namesto pisane rute moderc, tudi starodavni bluzi podoben život s širokimi rokavi, ki so ozki šele za pestjo. — Gorenjska moška obleka je itak znana in obstoji iz kosmatega klobuka s krivcem, iz lajbelca s svitlimi gumbi ter jopice s svitlimi gumbi, jerhastih hlač in visokih škornjev.

2. Noša ljubljanskih okolice. Razen zlata havbe ali furme se lahko porabi gorenjska obleka, namesto havbe se pa porabi peča. Sme se pa tudi rabiti navadna, popolnoma črna obleka, samo sklepanec je neobhodno potreben.

3. Dolenjska narodna noša, ali pravzaprav belokranjska narodna noša, je sledeča:

Belo krilo, rdeči volnat pas, dolga brezrokavna površna halja, modrordeče barvana čepica, opanke, dovoljeno pa je tudi imeti navadne čevlje. Moška obleka je istotako bela z rdečo čepico in je itak v obče znana. Toliko glede kranjskih narodnih noš.

Glede primorskih, koroških in štajerskih narodnih noš pričakuje pripravjalni odbor od krajevnih odborov navodila in se krajevni odbori že tukaj naprosijo, da naj stavijo svoje predloge in dotične narodne noše natančno opišejo. Kar se tiče blaga za nove obleke, sklepancev in zlatih havb, se v prihodnji številki natančno prodajalne, kjer se take stvari dobivajo.

Opomnimo še, da ima osrednji pripravjalni odbor za Kranjsko od gorenjskih narodnih noš posebne zbirke, 10 slik v barvah, ki lahko služijo kot vzorci ter se razpošiljajo proti predplačilu 1 K 40 vin. za zbirko.

Zahvala.

Med boleznijo in ob smrti našega nepozabnega sina oziroma brata, došlo nam je od vseh strani toliko in tako prisrčnih dokazov sočustvovanja, da si usojamo tem potom, ker nam posamič ni mogoče, izražati svojo najiskrenejšo zahvalo, vsem onim, ki so delili bol z nami ob bridkej izgubi ter spremili pokojnika na njegovi zadnji poti. — Prav posebno se zahvaljujemo še preblagorodnima gospodoma c. kr. višjemu okrajnemu zdravniku dr. Ed. Šavniku za njegovo požrtvovalnost, ki jo je toliko časa izkazoval rajnkemu in nam v tolažbo, ter častitemu kapelanu Valentinu Sitarju, ki je z iskreno ljubeznivostjo lajšal bridkosti in trpljenje pokojnika. — Tukajšnji Narodni Čitalnici, ki je rajnkega spremila na zadnji poti z zastavo, ter nje pevskega zboru za prekrasne žalostinke ob rakvi in grobu, dolžni smo prav tako najiskrenejšo zahvalo.

108 1 Žalujoča obitelj Fock.

Zobozdravniški in zobotehniški atelje

Dr. Edv. Globočnik, okrožni zdravnik in zobozdravnik, in Fr. Holzhaecker, konc. zobotehnik
V KRANJU

v Hlebševi hiši, nasproti rotovža, je slavnemu občinstvu vsak delavni dan po 8. ure zjutraj do 5. ure popoldne in ob nedeljah od pol 8. ure zjutraj do 11. ure dopoldne izven velikih praznikov na razpolago. 16 52—26

Vsem duhovskim sobratom, sorodnikom, prijateljem in znancem naznanjava v globoki žalosti, da je najin predobri stric, prečastiti gospod

ANDREJ VOLC

ZLATOMAŠNIK IN ŽUPNIK v. p.

previden s sv. zakramenti za umirajoče, mirno v Gospodu zaspal danes v četrtek, dne 3. julija ob 11. uri zvečer, v 80. letu svoje starosti, po 55 letnem trudapolnem, neumornem delovanju v vinogradu Gospodovem.

Pogreb bo v soboto, dne 5. julija, ob 10. uri dopoldne v Oliševku nad Kranjem.

Blagega pokojnika priporočava v molitev in blag spomin.

V Oliševku, dne 3. julija 1913.

JOSIP VOLC,
župnik na Rovih,

v imenu žalujočih ostalih.

ALOJZIJ VOLC,
župnik v Soteski,

Zahvala.

Za neštete dokaze sočutja ob pretresljivi izgubi našega iskreno ljubljene, nepozabnega soproga, očeta in brata, gospoda 109 1

Franc Križnarja

posestnika in občinskega odbornika na Okroglem

izrekamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem svojo najiskrenejšo zahvalo.

Posebno se zahvaljujemo gospodom občinskim odbornikom in slavni požarni brambi ter sploh vsem za častno spremstvo k zadnjemu počitku.

Vsem toraj še enkrat iskrena zahvala.

Okroglo pri Kranju, dne 2. julija 1913.

Žalujoča rodbina Križnar.

Mésto ribjega olja!

Koliko otrok primorajo stariši, da pijejo ribje olje. Gotovo da želijo stariši otrokom dobro; vendar pa vam bodo otroci bolj hvaležni, če jim boste dali

SCOTTOVE EMULZIJE

mésto ribjega olja. Ta preparat sploh nima ne duha in ne okusa po ribjem olju, ampak navadno otročičem tako ugaja, da od veselja poskakujejo, ko zagledajo steklenico. Kakor kažejo izkušnje, je učinek pogostokrat presenetljiv, posebno pri slabotnih otrocih, kateri si tako v kratkem opomorejo, da prekosijo svoje vrstnike v telesnem in duševnem oziru. 5

Mora pa biti pristna Scottova emulzija in ne ponaredba.

Geni originalni steklenici 2 K 50 vin. Dobi se v vseh lekarnah. Kdor pošlje 50 vin. v znamkah na SCOTT & BOWNE, G. m. b. H., Dunaj, VII., in se sklicuje na ta časopis, dostavi se mu "i" pošiljatev potom lekarne za poizkušnjo.

Razširjajte „Gorenjca“!

R. WOLF Magdeburg-Buckau.

Podružnica na Dunaju

Dunaj, III., Am Heumarkt št. 27.

Brüssel, Buenos-Aires, Roubaix, Turin, Dresden 1911.

8 Grand Prix.

Patentne

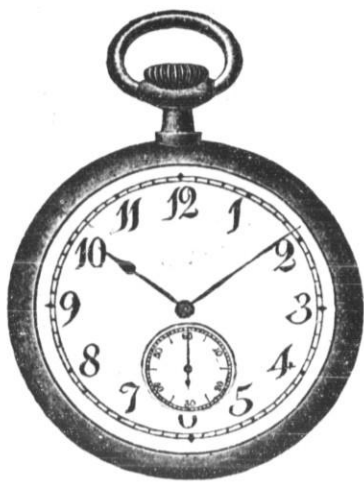
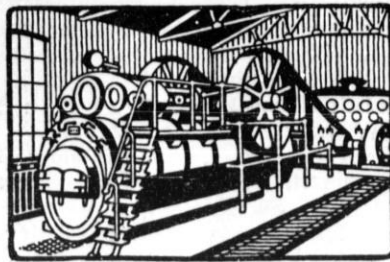
298 24—20

vročeparne lokomobile.

Originalno strojedelstvo Wolf . . . 10 — 800 k. s.

Obratni stroji z najvišjo popolnostjo in dobičkom za industrijo in poljedelstvo.

Dosedaj izdelanih nad 900.000 k. s.

Rudolf Rus

urar in trgovec z zlatnino in srebrnino
v KRANJU poleg lekarne.

Vsa v to stroko spadajoča dela se izuršujejo točno, natančno in po solidnih cenah. Ceniki zastoni in poštnine prosti.

Ust. l. 1885.

85 7